

INSTRUMENTS DE REGULACIÓ I COMPENSACIÓ DE L'ÚS SOCIAL DERIVAT DE L'APROFITAMENT MICOLÒGIC EN FINQUES PRIVADES FORESTALS

Ignasi Puig Ventosa (ipuig@ent-consulting.com), Laura Almazor Escartín
ENT Medi Ambient i Gestió (www.ent-consulting.com).
C/Pàdua, 31, baixos. 08800 Vilanova i la Geltrú. Barcelona

Treball promogut pel Centre de la Propietat Forestal en el marc del seu Pla d'innovació i Transferència de Tecnologia
Resum de l'informe "Instruments de regulació i compensació de l'ús social a les finques privades forestals. Assaig d'aplicació al Parc Natural dels Ports".

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge
Centre de la Propietat Forestal

1. INTRODUCCIÓ

L'increment significatiu en la freqüentació del bosc, juntament amb l'absència de regulació suficient sobre com aquest ús s'ha de dur a terme, ha provocat conflictes entre usuaris i propietaris. L'aprofitament de bolets representa un clar exponent d'aquesta circumstància: una tradició de recol·lecció socialment acceptada durant molts anys ha excedit les pràctiques tradicionals i ha creat un conflicte.

2. MARC NORMATIU

La propietat dels recursos forestals –inclosos els micològics– és del propietari de la finca (art. 36.1, Ley 43/2003 de Montes), que pot realitzar-ne l'aprofitament, en el marc del que estableix la llei i preservant-ne la funció social, un component inherent al dret de propietat.

Tradicionalment "se ha permitido el uso inocuo de la propiedad ajena (...). Así el *ius usus inoqui* ha sido y todavía sigue siendo un derecho perfectamente reconocido y (...) practicado en nuestro país" (Loperena i Herreros, 1997). García (2004) detalla els requisits necessaris per tal que es doni aquest ús inocuo:

- **Innocuïtat econòmica:** No ha de comportar un perjudici econòmic al propietari, ni costos derivats. A més, el subjecte que realitza l'aprofitament tampoc ha de cercar el lucre. Per al cas de la recollida de bolets i quan aquests siguin un dels principals aprofitaments de la finca, qualsevol aprofitament per part de tercers redundaria en una reducció de l'esfera patrimonial del propietari i exclouria aquest aprofitament de l'àmbit de l'ús inocuo.

- **Innocuïtat ambiental:** Qualsevol aprofitament ha de cenyir-se a les normes que tenen per objecte la protecció del recurs.

- **Proporcionalitat o intensitat de l'ús:** La intensitat amb què l'aprofitament es duu a terme no ha de perjudicar els drets del propietari ni el seu patrimoni. Aquesta intensitat és resultat del nombre de persones que realitzen l'aprofitament i resta condicionada per l'espai on es realitza l'aprofitament i per la seva durada. La creixent afició és responsable de què el que era un ús inocuo esdevinguí una càrrega major i deixi de tenir la condició d'ocasional que tenia. És difícil establir un criteri que permeti discriminar l'ús proporcional del que no ho és, i d'aquí la condició següent:

- **Subjectivitat o tolerància del propietari.** El ús inocuo no és il·limitat. "Las prácticas derivadas del *ius usus inoqui* hay que considerarlas subordinadas a la tolerancia del propietario" (Castán, 1992). Per això, és recomanable que el propietari comuniqui als tercers les restriccions d'aprofitament.

L'APROFITAMENT MICOLÒGIC PER PART DE TERCERS EN UNA PROPIETAT PRIVADA QUEDA LEGITIMAT SEMPRE QUE EL PROPIETARI L'AUTORITZI O BÉ QUAN NO EL PROHIBEIXI MITJANÇANT LA SENYALITZACIÓ ADIENT I AQUEST ES DUGUI A TERME DE FORMA INNOCUA SOBRE LA PROPIETAT

3. LEGISLACIÓ AUTONÒMICA

A Catalunya, la regulació dels aprofitaments forestals s'emmarca en la Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya. L'article 49.1 preveu que la Generalitat "pot regular l'aprofitament de fruits, resines, plantes aromàtiques, plantes medicinals, bolets (incloses les tòfones), productes apícoles i, en general, el d'altres productes propis dels terrenys forestals". I l'article 49.2 estableix que els aprofitaments micològics poden ésser sotmesos a llicència, sota certes circumstàncies.

Catalunya no disposa de normativa micològica (exceptuant la de les tòfones), a diferència de comunitats autònomes com Aragó, Castella i Lleó, València, La Rioja, Navarra o Euskadi. Aquestes normes habitualment concreten les potestats dels propietaris forestals per a decidir sobre els aprofitaments que autoritzen, els mètodes d'aprofitament i les precaucions a seguir, així com algunes limitacions quantitatives en la recol·lecció, etc.

COM JA HAN FET ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES, FÓRA CONVENIENT DISPOSAR D'UNA NORMATIVA PRÒPIA QUE GARANTÍS L'EXTRACCIÓ SOSTENIBLE DELS BOLETIS I DOTÉS D'UN MARC JURÍDIC CLAR TANT A PROPIETARIS COM A RECOL·LECTORS

4. ASPECTES A CONSIDERAR EN LA REGULACIÓ DELS APROFITAMENTS DE BOLETIS PER PART DE LA PROPIETAT FORESTAL

Aspectes generals

- Les fórmules de regulació dels aprofitaments micològics han de considerar el control de la pressió recol·lectora, l'ús sostenible dels bolets i la possibilitat d'obtenir un ingrés.
- El nombre de propietaris implicats condiciona la repercussió dels costos, la superfície subjecta a regulació, el potencial de producció micològica... Cal determinar en cada cas aquella participació mínima que garanteix la viabilitat econòmica de l'experiència.
- La delimitació de l'àrea regulada ha de tenir en compte l'existència d'espais contigus on sigui possible dur a terme aprofitaments similars, per minimitzar el risc de desplaçament de la pressió recol·lectora vers àrees circumdants.
- La senyalització és indispensable per a informar sobre la regulació que regeix.
- És aconsellable recollir en un reglament les condicions en què s'han de dur a terme els aprofitaments micològics.

Respecte del sistema de regulació

- Convé determinar la fórmula de regulació que s'aplicarà:
  - Sistema de permisos: és recomanable que la seva validesa sigui acotada temporalment, que siguin personals i intransferibles i que ofereixin tipus distints d'abonament, permisos específics per a finalitat comercial o investigadora i d'estudi, etc.

- Cal designar les espècies subjectes a regulació i especificar si n'hi ha algunes de les quals no se n'autoritza la recollida.
- Cal dissenyar les tarifes de forma atractiva: reduccions per a usuaris autòctons, descomptes per compra anticipada, etc.
- Cal diversificar els llocs de distribució (*in situ*, Ajuntaments, establiments turístics de la zona, etc.), així com una màxima facilitat en les fórmules de pagament.
- Es recomana que la implementació sigui progressiva: p.e. informació, instauració de permisos, control i sanció.
- Cal procurar una bona difusió de la regulació, del reglament i del material informatiu complementari.

Aspectes econòmics i administratius de la regulació

- La implementació de la regulació comporta tasques de caràcter administratiu que aconsellen l'existència d'una entitat que les assumeixi. Cal concretar la seva forma jurídica, la seva potestat d'actuació en les finques, la llicència d'activitat, pòlisses d'assegurances que salvaguardin de la responsabilitat civil en cas d'accidents, assumir les obligacions econòmiques i fiscals, etc.
- S'aconsella complementar la regulació dels aprofitaments micològics amb altres possibles fonts de renda, p.e.: serveis de guiatge, activitats lúdiques, cobraments per l'accés a determinats indrets singulars, tarifes per l'aparcament de vehicles, etc.

5. EXPERIÈNCIES DE REGULACIÓ DE L'APROFITAMENT MICOLÒGIC

Existeixen diferents experiències de regulació de l'aprofitament micològic en finques forestals privades. A nivell estatal destaca l'experiència MYAS "Micología y aprovechamiento sostenible", desenvolupada a Sòria.

En l'àmbit internacional, algunes de les experiències de regulació de l'aprofitament micològic més destacades són les de l'associació de propietaris forestals del massís de Giroussens o la duta a terme per una propietat forestal de Gironde, a França. A la Comunitat Montana Agordina, a Itàlia, també hi ha un sistema de regulació de la recollida de bolets.

Els municipis també poden desenvolupar normativa pròpia per a regular els aprofitaments micològics en finques de la seva titularitat, i això és el que han fet Esterrí de Cardós o Alins (Catalunya), Castillonuevo (Navarra) o Mosqueruela (Aragó), entre altres.

6. CONCLUSIONS

Els propietaris privats estan legitimats per fer ús de les seves propietats i dels fruits d'aquestes –també dels bolets– i per establir les limitacions necessàries a tercers, sempre que es preservi la funció social del bosc. El concepte d'ús inocuo delimita quin és el marge de què disposen terceres persones per a realitzar aprofitaments en les propietats privades: innocuïtat econòmica i ambiental; i proporcionalitat de l'ús (aprofitament ocasional o episòdic). En tot cas, tot aprofitament haurà d'ajustar-se a les determinacions que la propietat hi estableixi, fins arribar a prohibir-lo del tot si és que aquesta és la seva voluntat i així l'expressa.

A hores d'ara, les experiències de regulació de l'aprofitament micològic no constitueixen una via clara per solucionar el dèficit de rendes que acusen els propietaris forestals, sobretot pels alts costos de control que impliquen.

Les fórmules de regulació afronten diversos reptes en la seva concepció: incerteses respecte de les expectatives de resultats, costos fixos i variables que dependran del nombre de propietaris implicats i de la superfície subjecta a regulació, obligacions jurídiques i repercussió de càrregues econòmiques i administratives, acceptació social, etc. La participació de diversos propietaris, la delimitació acurada de l'àrea de regulació i dels espais de transició cap a les zones no regulades i la cerca de la complicitat de l'entorn proper i de l'Administració en el desenvolupament i consolidació de l'experiència són factors condicionants del seu èxit.

Referències

- CASTÁN TOBEÑAS, J. (1992) Derecho civil español, común y foral. Tomo II. Vol. 1. Ed. Reus. Madrid. 764 pp.
- GARCÍA ASENSIO, J. M. (2004) Los aprovechamientos micológicos en España. Régimen jurídico. Ed. Dykinson. Madrid.
- LOPERENA, D. i HERREROS, M. (1997) "Uso recreativo de los predios rústicos y aprovechamiento de frutos silvestres". Revista de la Asociación de Derecho Ambiental Español, 1.